

89/82

Romeo a Julie

Sergej Sergejevič Prokofjev

SERGEJ PROKOFJEV je určitě největší ruský skladatel našeho století. Narodil se 23. dubna 1891 v ukrajinské vesnici Soncovka a zemřel 5. března 1953 v Moskvě. Hudební talent zdědil nejspíše po své matce, která byla celkem obstojná klavíristka. Ona jej také seznamovala s nepřeborným a neustále inspirujícím zdrojem lidové písně. Od svých jedenácti let se už začal učit skladbě, nejprve u R. Gliera a v roce 1904 vstoupil na petrohradskou konzervatoř. Zde studoval celkem deset let. První pětiletí harmonii a kontrapunkt u Ljadova, instrumentaci u Rimského - Korsakova, nauku o formách u Vitola. Dalších pět let se věnoval klavírní hře ve třídě A. Jesipovové a dirigování u N. Čerepnina. Po celou dobu studia pilně komponoval. Z prvních děl zvláště vynikl klavírní koncert Des dur z roku 1911. Seznámil se s věhlasným organizátorem a vedoucím světově proslulého Ruského baletu – Ďagilevem a podnikl za jeho přispění koncertní cestu po Itálii. V letech 1915–1917 jej už světově proslavily a přinesly světový úspěch skladby Skytská suita, houslový koncert D dur, balet Šut a opera Hráč. Od roku 1918 žil patnáct let v západní Evropě a v roce 1933 se vrátil do Sovětského svazu a zabýval se pouze skladatelskou tvorbou. Počet jeho kompozic označených opusovým číslem je 138! Toto obrovské dílo představuje 8 oper, 7 baletů, 7 symfonií, 6 klavírních koncertů, 9 klavírních sonát, klavírní cykly, symfonické suity, kantáty, oratoria, hudbu k filmům. Teoreticky lze rozdělit jeho dílo do tří skupin: tvorba mladistvá je ohraničena lety 1907–1918, zahraniční 1918–1933 a sovětská 1933–1953.

Prokofjev se v celé své tvorbě obracel k folklóru jako k inspiraci. Více než nostalgie ruských dumek jej zaujal temperamentní rytmus písní a tanců vyjadřující nespoutanost a živelnost národního ducha. Skladatel tak v prvním období své tvorby reagoval na zjemnělý impresionismus, typický pro hudbu začátku století. Tento jeho „barbarismus“, jak bývá často označována jeho raná tvorba, vystřídá v dalším období neoklasicismus, který klade důraz na přehlednost formy. Ve třetí fázi, v takzvaném sovětském období, si uvědomuje společenskou závažnost umělecké práce. V této době také vznikla jeho slavná díla, jako jsou balet Romeo a Julie, kantáta Alexander Něvský, opera Vojna a mír a Příběh opravdového člověka.

Jeho baletní tvorba představuje sedm děl: Pohádka o šaškovi, který sedm šašek přesaškoval (Šut), Ocelový skok, Marnotratný syn, Na Dněpru, Romeo a Julie, Popelka a Pověst o kamenném kvítku. V Romeovi a Julii z roku 1936 pokračuje skladatel v cestě, kterou nastoupil v předchozích baletech, to znamená, že sleduje především zásady dramatické pravdy. Hudba zde tedy neslouží k pohybovým evolucioním tanečnicků, ale ztvárňuje myšlenku, niterný život jednajících postav, charakterizuje prostředí a dobu. Každá postava i situace tu mají jeden či několik motivů. Osobitý tematický materiál skladatel rozvíjí a obměňuje v širokém symfonickém proudu v duchu dramatické akce. Hudba je těsně spjata se Shakespearovým dramatem. Každý hudební motiv má navíc logiku, všechna témata se vynalézavě prolínají, střídají a vytvářejí tak jedinou symfonickou linii. Všechny scény a tance vyjadřuje skladatel zkratkou, zestručňuje a tímto způsobem tvorby připomene skoro filmový střih. O tom, že hudební motivy výstižně prokreslí i rozličný rys charakteru, svědčí hudební charakteristika Julie: najdeme zde vyjádření dětské dovádivosti, půvabu, vznešenosti, citové hloubky i hrdinství. Prokofjev vytvořil svými balety a především Romeem a Julií, veledílo baletního dramatu našeho století. Ukázal navíc i cestu dalšího vývoje, silně ovlivnil baletní tvorbu nejen sovětskou, ale i světovou.

Dva rody, stejně staroslavné oba —
jsme v krásné Veroně — svůj dávný hněv
zas ženou na nůž a zas občanova
v občanských rebeliích teče krev.

Dva milující, pod nešťastnou hvězdou
z těch rodů narozeni, rodičům
smír vykupují křížovou svou cestou:
svou smrtí usmiřují s domem dům . . .

S. PROKOFJEV

ROMEO A JULIE

Balet o dvou dějstvích a dvanácti obrazech

Choreografie a režie

Dirigent

Výtvarník scény

Výtvarník kostýmů

Asistent choreografa

Korepetitor

Šerm

Inspicient

zasloužilý umělec ALBERT JANÍČEK

JAN ŠRUBAŘ

VLADIMÍR ŠRÁMEK,

nositel vyzn. Za vynikající práci

JOSEF JELÍNEK j. h.

JARMILA KOVALOVÁ

ZDENĚK PROKEŠ

prof. VLADIMÍR ČECH

VOJMIL NYTRA

JAROSLAV DERSÁK

Osoby a obsazení:

Kapulet

Kapuletová

Julie, jejich dcera

Tybalt

Montek

Monteková

Romeo, jejich syn

Merkucio

Benvolio

Paris

Chůva

Páter Lorenzo

Vévoda veronský

TOMÁŠ KYNDL

ALICE KVASNICOVÁ

LIBUŠE KUKLOVÁ

ZUZANA HOLEKOVÁ

ILONA FELGROVÁ

RICHARD BÖHM

JINDŘICH ŠIMEK

PETR ASMUS

ANNA MALÍŘOVÁ j. h.

CTIRAD ONDRÁČEK

LIBOR BERNKLAU

IVAN HURYCH

IVAN HURYCH

LIBOR BERNKLAU

PAVEL ROZEHNAL

PETR KOUKOL

JINDŘICH ŠIMEK

RICHARD BÖHM

KARLA BRONCOVÁ

LEOŠ KRATOCHVÍL

JOSEF ROSS j. h.

1. jednání:

- Lid: D. Širmerová, R. Václavíková, H. Dobešová, O. Holúsková, T. Malíková, V. Majerová,
D. Muntágová, H. Pennová, E. Sroková, P. Wolfová.
Vl. Bardyn, P. Beneš, P. Koukol, P. Rozehnal, L. Kratochvíl, F. Kuštor, M. Skupina,
J. Štark,
Vl. Ábelová, I. Bělohlávková, H. Ciencialová, H. Dobešová, J. Muroňová, M. Všianská.
- Sluhové: J. Duží, L. Novák.
- Hosté
- Dámy: O. Holúsková, V. Majerová, T. Malíková, D. Muntágová, J. Muroňová, H. Pennová,
E. Sroková, P. Wolfová.
- Divky: D. Širmerová, R. Václavíková, Vl. Ábelová, I. Bělohlávková, H. Ciencialová, H. Dobešová,
I. Felgrová, Z. Holeková, M. Michalíková, M. Všianská.
- Páni: Vl. Bardyn, P. Beneš, L. Bernklau, J. Duží, I. Hurych, Vl. Kaleta, P. Koukol,
L. Kratochvíl, F. Kuštor, L. Novák, P. Rozehnal, M. Skupina, J. Štark, C. Ondráček,
J. Horák, M. Mohyla.
- Masky: D. Širmerová, R. Václavíková.
- Pážata: posluchačky konzervatoře.
-

2. jednání

- Lid: D. Širmerová, R. Václavíková, Vl. Ábelová, I. Bělohlávková, H. Ciencialová, H. Dobešová,
I. Felgrová, Z. Holeková, J. Muroňová, M. Všianská, O. Holúsková, V. Majerová,
T. Malíková, M. Michalíková, D. Muntágová, H. Pennová, E. Sroková, P. Wolfová,
P. Koukol — P. Rozehnal, Vl. Bardyn, P. Beneš, J. Duží, Vl. Kaleta, F. Kuštor,
M. Skupina, L. Novák, J. Štark, J. Horák, M. Mohyla.
-

Hraje orchestr opery SDO, koncertní mistr E. Kalus

PREMIÉRA 30. DUBNA 1982 V DIVADLE ZD. NEJEDLÉHO

Proč se právě objeví na repertoáru Prokofjevův balet Romeo a Julie?

Důvodů je několik. Předně odpovím slovy velkého tanečního mistra, reformátora a tvůrce Jeana Geoga Noverra, že se totiž „hudba má stát nejvlastnějším libretem, které určuje a postupně vytváří tanečnickovy pohyby a vůbec všechny dějové akce“. A k tomu přesně inspiruje dramatická Prokofjevova hudba. Vždyť také Romeo a Julie je základním dílem XX. století, a proto má své konstantní místo vedle obdobného díla minulosti, totiž vedle Čajkovského baletu Labutí jezero. Obě díla tedy patří do kmenového repertoáru každého baletního souboru. Dalším důvodem je zvláštní, ojedinělý vztah ostravské kulturní veřejnosti k Prokofjevově hudbě. Tu propagoval významný šéf opery ostravského divadla Jaroslav Vogel, už v roce 1935 pozval velkého ruského skladatele do Ostravy. Prokofjev tu tehdy sám hrál svůj klavírní koncert. Rovněž operní soubor uvedl jeho několik zásadních oper, a je to tedy jakýsi důvěrný vztah naší hudební a divadelní veřejnosti k Prokofjevovi, který samozřejmě sdílím.

Starší návštěvníci si jistě vzpomenou na první ostravské provedení Prokofjevova Kamenného kvítku. V roli Severjana se výrazně uplatnil tanečník Albert Janíček. Byla to jedna z nejlepších dramatických postav, jaké byly vůbec na našem jevišti vytvořeny. Snad odtud pramení blízký vztah k Prokofjevovu baletnímu dílu?

Tu roli jsem měl velice rád, ale stejně jsem si oblíbil Mercutia v Romeovi a později roli Tybalta. Teď se snažím všechny své zkušenosti předat mladým kolegům.

A co další Prokofjevovy balety?

Postupně bych chtěl seznámit ostravskou veřejnost i s dalšími. Popelka se u nás už hrála, kdysi byl uveden i Prokofjevův první balet Šut, ale ještě je tu řada velice inspirativních děl a měli bychom se s nimi seznámit.

Tak tedy Romeo a Julie je první?

Vrací se na ostravské jeviště po dvaceti letech. Právě v této době měl premiéru i v našem družebním divadle v Rize. Nastudoval jej A. Lemberg, kterého všichni dobře známe a který za tuto inscenaci a za svou celoživotní práci obdržel titul národního umělce SSSR. Naše inscenace bude tedy i jakousi konfrontací s prací našich sovětských kolegů.

I.

Renesanční Veronu rozděluje nenávisť dvou vážených, mocných rodů — Kapuletů a Monteků. Denně se odehrává nějaké střetnutí, často krvavé. Musí zasáhnout sám veronský vévoda a naposledy varuje nesmiřitelné soupeře. — V domě Kapuletů se připravuje ples. Poprvé se ho zúčastní mladíčká pánova dcera Julie, bezstarostné děvčátko, které si ještě dětsky hraje a zlobí svou chůvu.

Na ples se podařilo dostat i Montekovu synu Romeovi a jeho přátelům, Mercutiovi a Benvoliovi. Jsou tu přítomni také Juliin nápadník Paris a její bratranec Tybalt. Ten maskované Monteky pozná, chce vyvolat spor, ale Kapulet ctí staré právo hostů na plese. Juliin půvab a krása tak upoutají Romea, že nevnímá nic jiného a svým prudkým, silným citem, náhle probuzeným, získává dívčinu lásku.

Na plese se svěřuje Julie noci a hvězdám se svou láskou. Romeo se vkrade do zahrady a pod okny komnaty přesvědčuje Julií o své lásce.

II.

Šťastný, nic nevnímající Romeo, se toulá ulicemi Verony. Juliina chůva mu odevzdá lístek s udáním schůzky.

Milenci se setkávají v kapli mnicha Lorenza a ten je tajně oddá.

Město žije svým veselým denním životem. Tybalt se snaží opět vyvolat hádku s Mercutiem. Šťastný Romeo nabízí smír, nedbá Tybaltova posměchu, ale Tybalt vyprovokuje souboj s Mercutiem. Romeo chce tomu zabránit, Tybalt zákeřně Mercutia zabije. Romeo v zoufalém boji svého přítele pomstí. Pro porušení vévodova zákazu musí opustit město.

III.

V noci se Romeo loučí s Julií. Milenci se snaží prodloužit poslední okamžiky, ale se svítáním musí Romeo prchnout z Verony.

Kapuleti se snaží změnit ovzduší smutku ze smrti příbuzného za svatební veselí. Julie marně odmítá sňatek s Parisem.

Zoufalá prosí o radu mnicha Lorenza. Ten jí dává nápoj, který ji zbaví na tři dny života, a tak zabrání nežádoucímu sňatku.

Zatímco se chystá svatba, Julie vypije nápoj. Chůva ji nalézá mrtvou.

Romeo se vloupá do hrobky Kapuletů, kde je Julie pochována. Zoufalý domnělou smrtí Julie, umírá.

Julie se probouzí ze spánku. Nad mrtvým Romeem skončí svůj život jeho dýkou.

Vedoucí výroby a technického provozu:	ing. Ivan Bílek
Vedoucí výroby kostýmů:	Bohuslava Čiháková
Vedoucí dekoračních dílen:	ing. Otto Gruszka
Jevištní mistři:	Jan Benek, Zdeněk Václavek
Mistr osvětlení:	Oldřich Malý
Mistr elektroakustiky:	Bořivoj Wojnar
Mistr vlásenkárny:	Vojmil Nytra
Mistr garderoby:	Zlata Nezhybová
Vedoucí rekvizitárny:	Eva Wiesnerová

Státní divadlo v Ostravě

nositel Řádu práce